

(‘दन्तकट्टं’ हा पाठ विनयपिटकातील चूळवगगपालिमधील खुद्दकवत्थुकखन्धकं यामधून घेतलेला आहे. यामध्ये आरोग्याबाबत दक्ष राहण्याचा उपदेश तथागत बुद्ध आपल्या भिक्खूसंघाला देतात. दात स्वच्छ न करण्याचे पाच दोष आणि दात स्वच्छ करण्याचे पाच गुण कोणते असतात हे तथागतांनी आपल्या भिक्खू संघाला सांगितले आहेत.)

तेन खो पन समयेन भिक्खू दन्तकट्टं न खादन्ति। मुखं दुग्गन्धं होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं।

पञ्चिमे, भिक्खवे, आदीनवा दन्तकट्टस्स अखादने – १. अचक्खुस्सं, २. मुखं दुग्गन्धं होति, ३. रसहरणियो न विसुज्झन्ति, ४. पित्तं सेम्हं भत्तं परियोनन्धति, ५. भत्तमस्स नच्छादेति – इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आदीनवा दन्तकट्टस्स अखादने।

“पञ्चिमे, भिक्खवे, अनिसंसा दन्तकट्टस्स खादने – १. चक्खुस्सं, २. मुखं न दुग्गन्धं होति, ३. रसहरणियो विसुज्झन्ति, ४. पित्तं सेम्हं भत्तं न परियोनन्धति, ५. भत्तमस्स छादेति – इमे खो, भिक्खवे, पञ्च अनिसंसा दन्तकट्टस्स खादने। अनुजानामि, भिक्खवे, दन्तकट्टं”ति।

(विनयपिटके – ‘चुळवगग’)

शब्दार्थ / सद्दत्थ

दन्तकट्टं न खादन्ति – दात स्वच्छ करीत नव्हते.

मुखं दुग्गन्धं होति – तोंडाची दुर्गंधी येत होती.

एतमत्थं – ही गोष्ट.

आरोचेसुं – सांगितल्या गेली.

आदीनवा – दोष.

अचक्खुस्सं – पहायला सुंदर दिसत नाहीत.

रसहरणियो न विसुज्झन्ति – नस-नाडी स्वच्छ राहात नाहीत.

पित्तंसेम्हं – पित्त, कफ.

भत्तं – जेवण.

परियोनन्धति – (कण) चिटकणे.

नच्छादेति – रूचकर लागत नाही.

पञ्च – पाच.

अभ्यास ****

अ. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१. ‘दन्तकट्टं’ या पाठात कशासंबंधी उपदेश दिलेला आहे?
२. ‘दन्तकट्टं’ पाठातील उपदेश कुणी व कुणास दिलेला आहे?
३. दात स्वच्छ न करण्याचे पाच दोष कोणते?
४. दात स्वच्छ करण्याचे पाच गुण कोणते?

ब. खालील पालि प्रश्नांची पालिमध्ये उत्तरे लिहा.

१. ‘दन्तकट्टं’ पञ्चगुणानि किं?
२. ‘दन्तकट्टं’ न खादन्ति, किं आदीनवा अहोसि?
३. ‘दन्तकट्टं’ इदं पकरणस्मिं अस्स उपदेसो अत्थि?

